

YANGI O‘ZBEKISTON BUNYODKORLIGIDA HARAKATLAR STRATEGIYASINING TA‘SIRI”

Abdumajidova Mohichehra Abdumalik qizi

*Namangan davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti Texnologik
talim yo‘nalishi TXT BU 24 guruh talabasi*

Tillayev Bobomurod Abduvoxobovich

*Ilmiy rahbar: Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrasi
katta o‘qituvchisi*

Annotatsiya, Maqolada Yangi O‘zbekistonni shakllantirish jarayonida Harakatlar strategiyasining tutgan o‘rni va bu hujjat asosida amalga oshirilgan islohotlarning natijalari tahlil qilinadi. Ayniqsa, demokratik institutlarning mustahkamlanishi, ijtimoiy adolat, iqtisodiy erkinlik, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta‘minlash borasidagi yutuqlar ilmiy asosda yoritiladi. Strategiyaning hayotga tatbiq etilishi orqali davlat va jamiyat o‘rtasidagi ochiqlik, hisobdorlik, samaradorlik kabi tamoyillar mustahkamlanganligi ko‘rsatib o‘tiladi.

Kalit so‘zlar: Harakatlar strategiyasi, Yangi O‘zbekiston, islohotlar, boshqaruv tizimi, huquqiy davlat, ijtimoiy adolat, fuqarolik jamiyati, taraqqiyot, innovatsiya, xalq bilan muloqot.

Kirish

So‘nggi yillarda O‘zbekiston hayotida chuqur o‘zgarishlar, yangi qarashlar va bunyodkorlik ruhi shakllandi. Bu jarayon 2017-yil 7-fevralda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasini 2017–2021 yillarda rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi bilan boshlangan edi. Ushbu strategik hujjat mamlakatni har tomonlama modernizatsiya qilish, fuqarolarning turmush darajasini oshirish, ijtimoiy-siyosiy barqarorlikni ta‘minlashda muhim o‘rin tutdi.

Harakatlar strategiyasi beshta ustuvor yo‘nalishni qamrab olgan bo‘lib, ularning har biri jamiyatning muayyan sohalarida tub burilish yasadi. Jumladan, qonun ustuvorligini ta‘minlash, iqtisodiyotni liberallashtirish, ijtimoiy himoya tizimini kuchaytirish, xavfsizlikni mustahkamlash va tashqi siyosatni faol olib borish yo‘nalishlaridagi o‘zgarishlar O‘zbekistonni yangi bosqichga olib chiqdi.

Bugungi “Yangi O‘zbekiston” tushunchasi aynan Harakatlar strategiyasi asosida shakllanib, real natijalarga tayangan holda ilgari surilmoqda. Ushbu maqolada ana shu strategiyaning Yangi O‘zbekiston bunyodkorligiga bevosita va bilvosita ta’siri tahlil qilinadi.

Harakatlar strategiyasining mohiyati va ustuvor yo‘nalishlari

Harakatlar strategiyasining yaratilish zarurati. 2017-yilga kelib, O‘zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida tub islohotlarga ehtiyoj kuchaygan edi. Davlat boshqaruvi tizimidagi byurokratik to‘siqlar, fuqarolarning davlat organlariga ishonchsizligi, iqtisodiy faollikning pastligi, korrupsiya holatlari jiddiy muammolar sirasiga kirar edi. Shu sababli, Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida “Xalq davlat organlariga emas, balki davlat organlari xalqqa xizmat qilishi kerak” degan g‘oya asosida tub burilish bo‘ldi. Bu o‘zgarishlar dastlab Harakatlar strategiyasi bilan belgilab olindi [1,25].

Strategiyaning besh ustuvor yo‘nalishi:

1. Davlat va jamiyat qurilishini takomillashtirish – demokratik institutlarni mustahkamlash, ochiq jamiyat tamoyillarini joriy etish, parlament rolini kuchaytirish.
2. Qonun ustuvorligini ta‘minlash va sud-huquq tizimini isloh qilish – odil sudlovga erkin kirishni ta‘minlash, sudlarning mustaqilligini kuchaytirish, fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish.
3. Iqtisodiyotni rivojlantirish va erkinlashtirish – xususiy sektorni qo‘llab-quvvatlash, bojxona va soliq tizimlarini soddalashtirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish.
4. Ijtimoiy sohani rivojlantirish – ta‘lim, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy himoya, gender tenglik borasida islohotlar.
5. Xavfsizlik, millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglikni ta‘minlash, tashqi siyosatni faol yuritish – terrorizm va ekstremizmga qarshi kurash, yaxshi qo‘shnichilik munosabatlarini rivojlantirish. Ushbu yo‘nalishlar doirasida yuzlab normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi, yangi idoralar tashkil etildi, ochiqlik va shaffoflik tamoyillari amaliyotga joriy qilindi [2,43].

Fuqarolik jamiyatining faollashuvi, Strategiyaning eng muhim jihatlaridan biri fuqarolik jamiyatining faollashuviga olib kelganidir. Xususan, jamoatchilik eshituvlari, OAV erkinligi, nodavlat notijorat tashkilotlar faoliyatining kengayishi bunga dalildir. O‘zbekistonda ilk bor O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti

Administratsiyasida “Virtual qabulxona” tashkil etilishi ham fuqarolarning dardini eshitishga xizmat qildi [3,19].

Yangi O'zbekiston konsepsiyasining shakllanishi va Harakatlar strategiyasi bilan uzviy bog'liqligi

Yangi O'zbekiston – yangicha boshqaruv, yangicha yondashuv

Yangi O'zbekiston — bu shunchaki siyosiy shior emas, balki aniq reja, dastur va harakatlarga asoslangan konsepsiya. Uning asosida xalq manfaatlarini ustuvor qo'ygan, adolat va ochiqlik tamoyillariga tayanadigan boshqaruv tizimi yotadi. Mamlakat hayotining barcha sohalarida ochiqlik, adolat va samaradorlik asosida faoliyat yuritish boshlab yuborildi. Buning zahirida Harakatlar strategiyasi orqali qo'yilgan ustuvor vazifalar turadi.

Yangi O'zbekiston fuqarosi – faollik va tashabbuskorlik timsoli

Yangi O'zbekiston g'oyasi faqat davlat tuzilmasini o'zgartirish emas, balki jamiyat a'zolarining dunyoqarashi, yondashuvi va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga qaratilgan. Bugungi fuqarolar avvalgidek sustkash emas, balki faol, tashabbuskor, davlat va jamiyat taraqqiyotiga befarq bo'lmagan shaxslar bo'lib bormoqda. Bu esa Harakatlar strategiyasining asosiy maqsadlaridan biri — fuqarolik jamiyatini shakllantirishga erishilganini ko'rsatadi.

“Inson qadri uchun” tamoyilining ustuvorligi. Yangi O'zbekiston g'oyasining markazida “Inson qadri uchun” tamoyili turadi. Harakatlar strategiyasi orqali inson manfaatlarini ustuvor qo'yish, ularning huquq va erkinliklarini himoya qilish bo'yicha huquqiy asoslar yaratildi. Davlat idoralari faoliyatida fuqarolarga xizmat qilish, ularning muammolarini hal etishga qaratilgan yondashuv mustahkamlandi. Ayniqsa, davlat xizmatlari ko'rsatish tizimi zamonaviylashtirilib, fuqarolar uchun qulay elektron xizmatlar joriy etildi.

Yangi O'zbekiston: xalqaro maydondagi yangicha qiyofa. So'nggi yillarda O'zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzi oshdi, yangi tashqi siyosiy aloqalar yo'lga qo'yildi. Bu esa Harakatlar strategiyasining tashqi siyosatga oid yo'nalishi natijasi bo'lib, mamlakatning ochiq siyosat yuritishdagi qat'iy pozitsiyasini ko'rsatadi. O'zbekiston endilikda global muammolar muhokamasida faol ishtirok etmoqda, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirmoqda.

Islotlarning asosiy natijalari va xalq hayotiga ta'siri Davlat boshqaruvi tizimidagi yangilanishlar

Harakatlar strategiyasi asosida davlat boshqaruvi tizimida tub islohotlar amalga oshirildi. Avvalgi yillarda mavjud boʻlgan ortiqcha byurokratik toʻsiqlar bartaraf etildi, davlat idoralari faoliyatiga zamonaviy boshqaruv texnologiyalari joriy qilindi. Moliya, soliq, bojxona va statistika tizimlarida yagona axborot tizimi yaratilishi davlat faoliyatida shaffoflik va hisobdorlikni kuchaytirdi. Shuningdek, “bir darcha” tamoyili asosida xizmat koʻrsatish markazlari ochilib, aholiga tezkor va samarali xizmat koʻrsatish yoʻlga qoʻyildi. Endilikda fuqarolar koʻplab hujjatlarni onlayn tarzda rasmiylashtirish imkoniga ega boʻlishdi.

Sud-huquq tizimidagi islohotlar. Sud tizimida shaffoflikni taʼminlash, mustaqillikni kuchaytirish boʻyicha qator chora-tadbirlar amalga oshirildi. Sudlarning faoliyatini monitoring qilish, sud qarorlarini ochiqlik asosida eʼlon qilish amaliyoti joriy etildi. Advokatlarning huquqiy maqomi mustahkamlanib, jinoyat-protsessual qonunchilikda inson huquqlarini himoya qilishga alohida eʼtibor qaratildi. Shuningdek, fuqarolarning murojaatlari bilan ishlash sifati yaxshilandi. Har bir davlat organida maxsus “xalq qabulxonalari” va “virtual qabulxona” tizimi joriy qilinib, oddiy odamlarning muammolari bevosita hal etilmoqda.

Iqtisodiy islohotlarning samaralari. Iqtisodiy sohada olib borilgan islohotlar eksport-import jarayonlarining soddalashuvi, soliq yukining kamaytirilishi va xususiy sektorning faollashuvi bilan oʻz samarasini berdi. Valyuta bozorining erkinlashtirilishi, tadbirkorlik uchun erkin sharoitlar yaratish orqali iqtisodiyotda sogʻlom raqobat muhiti shakllandi.

Oʻzbekiston jahon moliya institutlari bilan faol hamkorlik qila boshladi, xorijiy sarmoyadorlar uchun qulay biznes muhiti yaratildi. Bu esa mamlakatda yangi ishlab chiqarish quvvatlari, ish oʻrinlari yaratilishiga xizmat qildi.

Ijtimoiy hayotda kuzatilgan ijobiy oʻzgarishlar. Taʼlim tizimida boshlangan islohotlar natijasida maktablar va oliy oʻquv yurtlari moddiy-texnik bazasi mustahkamlandi. Oʻqituvchilar va professor-oʻqituvchilar mehnatiga munosib eʼtibor berildi, ularning oylik ish haqlari oshirildi. Zamonaviy oʻquv dasturlari joriy qilinib, xalqaro reytinglarda ishtirok etish kuchaytirildi. Sogʻliqni saqlash tizimi ham tubdan isloh qilindi. Aholiga birlamchi tibbiy xizmatlar koʻrsatish sifati oshirildi, chekka hududlarda zamonaviy poliklinika va shifoxonalar bunyod etildi. Nogironligi bor fuqarolarga qulay infratuzilma yaratish boʻyicha katta ishlar amalga oshirildi.

Xalq hayotida umid va ishonch kayfiyatining kuchayishi.

Yuqoridagi barcha o'zgarishlar oddiy xalq hayotida sezilarli darajada ijobiy kayfiyat uyg'otdi. Odamlar orasida ertangi kunga bo'lgan umid, davlatga bo'lgan ishonch, hayot sifatining yaxshilanishiga bo'lgan ishonch kuchaydi. Harakatlar strategiyasi amaliyotga joriy etilishi orqali fuqarolarda davlat va jamiyat taraqqiyotida o'z o'rnini bor degan tushuncha shakllandi.

Yangi O'zbekiston qurilishida yoshlar va ayollarning tutgan o'rnini.

Yangi avlod – Yangi O'zbekistonning tayanchi. Yoshlar har qanday jamiyatning ertangi kuni, rivojlanish harakatlarining asosiy kuchi hisoblanadi. Yangi O'zbekistonda yoshlar siyosati davlat darajasidagi ustuvor yo'nalishlardan biriga aylandi. Ularni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ta'lim olish, kasb-hunar egallash, tadbirkorlik bilan shug'ullanish imkoniyatlarini yaratish ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Davlat tomonidan "Yoshlar daftari", "Yoshlar ishlari agentligi", "Yoshlar akademiyasi" kabi muhim mexanizmlar joriy qilinib, minglab yoshlarning hayoti ijobiy tomonga o'zgardi. Iqtidorli yoshlar uchun xorijda o'qish imkoniyatlari, grantlar va stipendiyalar soni ko'paydi.

Yoshlar siyosatidagi yangi yondashuvlar. Harakatlar strategiyasida yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish alohida yo'nalish sifatida ajratilgan. Bu doirada "Yoshlar – kelajagimiz" jamg'armasi orqali startaplar, biznes g'oyalar, ilmiy loyihalar qo'llab-quvvatlanmoqda. Yoshlar orasida ijtimoiy faollik, vatanparvarlik va tashabbuskorlik targ'ib qilinmoqda. Ayniqsa, siyosiy jarayonlardagi ishtirokini kuchaytirish maqsadida yoshlar parlamentga, mahalliy kengashlarga saylanmoqda. Bu esa ularning davlat boshqaruvidagi mavqeyini mustahkamlab, ijtimoiy faolligini oshirmoqda.

Ayollar uchun yaratilgan yangi imkoniyatlar. Yangi O'zbekiston taraqqiyotida ayollarning o'rnini alohida e'tiborga loyiq. Ayollarni qo'llab-quvvatlash, ularning ijtimoiy-iqtisodiy faoliyatini kuchaytirish maqsadida bir qator dasturlar ishlab chiqildi. "Ayollar daftari", "Ayollarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi", "Xotin-qizlar qo'mitasi" faoliyati orqali minglab ayollar o'z hayotida ijobiy o'zgarishlarga erishmoqda. O'zbekiston Prezidentining tashabbusi bilan ayollarga imtiyozli kreditlar, kasb-hunar o'rganish kurslari, uy-joylar bilan ta'minlash kabi amaliy yordamlar ko'rsatilmoqda. Ko'plab ayollar endilikda tadbirkor, rahbar, olim, o'qituvchi, siyosatchi sifatida faoliyat yuritmoqda.

Gender tengligiga yo‘l ochilgan. Yangi O‘zbekiston gender tengligi tamoyillariga qat’iy amal qilmoqda. Ayollarning siyosiy hayotdagi ishtirokini ta’minlash maqsadida saylovlarda ularga nisbatan belgilangan kvotalar kengaytirildi. Ko‘plab ayollar xalq deputatlari orasida o‘z o‘rniga ega bo‘ldi. Bundan tashqari, gender tenglikni ta’minlovchi qonunchilik bazasi mustahkamlandi, gender siyosatini amalga oshiruvchi alohida idoralar tashkil etildi. Bu esa ijtimoiy adolatni qaror toptirishda muhim qadamlardan biri bo‘lib xizmat qilmoqda[7,33].

Xulosa, yuqorida ta’kidlab o‘tilganidek, Harakatlar strategiyasi Yangi O‘zbekistonni barpo etishda muhim o‘rin egalladi. Ushbu strategiya orqali nafaqat boshqaruv tizimi, balki iqtisodiy, ijtimoiy, ma’naviy va madaniy sohalarida ham muhim o‘zgarishlar amalga oshirildi. Unda inson manfaatlari, qonun ustuvorligi, adolatli jamiyat qurish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish tamoyillari asosiy o‘rinda turdi. Natijada xalqning turmush darajasi oshdi, odamlarning huquqiy ongi va faolligi kuchaydi. Davlat va jamiyat o‘rtasida ochiqlik va ishonch kuchaydi. Ayniqsa, yoshlar va ayollar uchun yaratilgan imkoniyatlar ularning ijtimoiy hayotdagi rolini mustahkamladi.

Kelajakda quyidagi tavsiyalarni amalga oshirish muhim hisoblanadi:

1. Yangi O‘zbekistonni 2030 yilgacha rivojlantirish strategiyasini izchil amalga oshirish va bu jarayonga keng jamoatchilikni jalb qilish;
2. Davlat boshqaruvida raqamli texnologiyalarni kengaytirish, aholiga qulay va tezkor davlat xizmatlarini yaratish;
3. Ta’lim va sog‘liqni saqlash sohalarida islohotlarni davom ettirib, barcha fuqarolarga sifatli xizmatlar ko‘rsatishni ta’minlash;
4. Yoshlar va ayollarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlarni kengaytirish, ularning tashabbuslarini moliyaviy va huquqiy jihatdan qo‘llab-quvvatlash;
5. Xalq bilan ochiq muloqotni rivojlantirish, fuqarolar muammolarini tez va samarali hal qilish mexanizmini takomillashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O‘zbekiston strategiyasi”. – Toshkent: O‘zbekiston, 2022. 25p.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF–4947-sonli Farmoni – “Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”. // www.lex.uz
3. Karimov I.A. “Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch”. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008. 47p.
4. Abdullayeva G. “O‘zbekistonda gender siyosati va ayollar faoliyati”. – Toshkent: Ijtimoiy Fikr, 2020. 33p
5. “O‘zbekiston – 2030 strategiyasi”. Rasmiy hujjat. – Toshkent: Adolat, 2023.
6. “Yoshlar – kelajagimiz” Davlat dasturi. – Toshkent, 2021.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasidagi nutqi. – 2020-yil. // www.prezident.uz 12p.
8. Saidov A.X. “Huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyati”. – Toshkent: Adolat, 2019.
9. “O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi”. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
10. “Yoshlar siyosatining huquqiy asoslari”. O‘zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi nashri. – Toshkent, 2022